

บทที่ 2

การศึกษาต่อเนื่องและสถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องให้แก่ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

คำว่า "การศึกษาต่อเนื่อง" นอกจากจะใช้คำว่า "Continuing Education" แล้ว ยังใช้คำว่า "Further Education" ได้อีกด้วย (ชลธิศย์ เอี่ยมสำอางค์ และ สุมาลี ลิงษ์ศรี 2528 : 22-24) ในที่นี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า "Continuing education" ในความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้คือ

การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้ประชากรที่ได้รับการศึกษาแล้วในระดับใดระดับหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และการจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่บุคคลนั้นสามารถศึกษาต่อเนื่องได้ตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong education) ซึ่งเป็น การจัดการศึกษาที่จัดให้โดยไม่จำกัดระยะเวลาและสถานที่ ไม่เน้น เฉพาะ เนื้อหาทางวิชาการ เท่านั้นแต่รวมถึงการศึกษาทางด้านอาชีพ การกินดีอยู่ดี การใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ (อุดม เขยกิจวงษ์ 2529 : 21)

การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่ในวิชาชีพ หรือผู้ที่พ้นการศึกษา พื้นฐานมาแล้ว ส่วนมากจะเป็นในรูปการอบรม สัมมนา การประชุมปฏิบัติการ ซึ่งมหาวิทยาลัยอาจ จะจัดขึ้นในเวลาหรือนอกเวลาราชการก็ได้ (สุนทร โคตรบรรเทา 2530 : 47)

การศึกษาต่อเนื่อง คือการจัดกิจกรรมการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบ โรงเรียนในระดับใดระดับหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้มากกว่าที่เคยได้รับ จากการศึกษาระบบโรงเรียน อาจเป็นการเพิ่มทักษะทางวิชาชีพในรูปลักษณะการอบรมระยะสั้น และระยะยาว หรือเป็นหลักสูตรพิเศษ (พิมพ์พรพรรณ เทพสุเมธานนท์ 2522 : 17)

Durrance (1980 : 83) ได้ให้ทัศนะว่าการศึกษาค่อเนื่อง คือการเรียนการสอนใด ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในอาชีพให้กว้างขวางมากขึ้น

สำหรับ Stone (1978 : 245) ผู้นำด้านการศึกษาค่อเนื่องทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเห็นว่า การศึกษาค่อเนื่องคือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลพึงกระทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ตนเองภายหลังที่จบการศึกษาไปแล้ว เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และสามารถปรับปรุงตนเองพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

ส่วน Varlejs มีความเห็นว่า การศึกษาค่อเนื่อง เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่บุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานให้ตีมีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาค่อเนื่องเป็นการศึกษาคลอดชีวิต ซึ่งจะพัฒนาบุคลากรให้ได้รับแนวคิดใหม่ ความรู้และทักษะในวิชาชีพ ทำให้เป็นบุคคลที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทำงานด้วยความพร้อมและพึงพอใจ เตรียมตัวพร้อม เสมอสำหรับการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าในอาชีพโดยยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น (Varlejs 1987 : 194)

สรุปความหมายของการศึกษาค่อเนื่องอาจกล่าวได้ว่า เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และคุณภาพด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ โดยสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและวิชาชีพ สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับไปพัฒนาตนเอง พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเภทของการศึกษาค่อเนื่อง

การศึกษาค่อเนื่องแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การศึกษาค่อเนื่องอย่างเป็นทางการ (Formal continuing education)

การศึกษาค่อเนื่องอย่างเป็นทางการ หมายถึง การเข้ารับการศึกษาค่อหรืออบรมในหลักสูตรระยะยาว หรือหลักสูตรระยะสั้นในสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสมาคม ชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญาบัตร วุฒิบัตร

หรือประกาศนียบัตร เป็นต้น

2. การศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการ (Informal continuing education)

การศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การอ่าน การเขียน บทความ ตำรา หนังสือ รวมทั้งการเป็นบรรณาธิการวารสาร การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ การ เป็นสมาชิกสมาคมทางวิชาชีพ (อนงค์ วรคุณพิเศษ 2527 : 20) สำหรับครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการมีความหมายรวมถึงการนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ด้วย

ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษากับการศึกษาต่อเนื่อง

ครูบรรณาธิการกับหลักสูตรประถมศึกษา

จากความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง และบทบาทของครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษานับตั้งแต่มีหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นหลักสูตรแรกที่ทำให้ความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาย่างแท้จริง กำหนดไว้ในวิชาทักษะภาษาไทยซึ่งเกี่ยวกับการอ่าน ตั้งแต่ชั้น ป.1 ถึง ป.6 โดยระบุว่า "ให้มินิรักการอ่าน รู้จักเลือกอ่านหนังสือ และใช้เวลาในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้ต่าง ๆ" ส่วนที่จะนำไปปฏิบัติ ได้แก่ คู่มือการสอน หรือกำหนดการสอนรายวันที่นักวิชาการจัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการสอนของครูจะปรากฏกิจกรรมการเรียนการสอนในส่วนนี้อย่างชัดเจน และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2525-2529) มีนโยบายสนับสนุนให้มีการจัดห้องสมุดโรงเรียนตามกำลังเศรษฐกิจของประเทศ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโครงการมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียน จากแผนการดำเนินงานของโครงการนี้มุ่งเน้นในการจัดซื้อหนังสือให้กับโรงเรียน เป็นสำคัญ ไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนามูลสารที่เป็นผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดอย่างชัดเจน ทั้ง ๆ ที่ครูบรรณาธิการเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานห้องสมุดให้ประสบความสำเร็จ (สมาน ลอยฟ้า 2526 : 53-55) และหลักสูตรการศึกษาของไทยสอนให้นักเรียนคิด เป็นการทำให้นักเรียน

จะคิด เป็น นักเรียนจะต้องรู้จักการค้นคว้าในเบื้องต้นก่อน การเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนค้นคว้า เป็นนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและช่วยอธิบายการสอนให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากจะเป็นพื้นฐานในการคิด เป็น ทำเป็นแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความรู้ อารมณ์ และสติปัญญาของนักเรียนได้ และเมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาไปแล้ว นักเรียนไม่มีโอกาสเรียนต่อแม้มีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า ก็สามารถค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดเพื่อนำไปปรับปรุงอาชีพได้ (ยุพิน เฑษะมณี 2527 : 24-28) จึงนับได้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมบทเรียนในหลักสูตร และสร้างเสริมประสบการณ์ในการค้นคว้าและการอ่าน สนองต่อนโยบายในการพัฒนาการศึกษาที่ว่า "ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้คิด เป็น ทำเป็น ดำรงคนเป็น และแก้ปัญหาเป็น..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 21) ดังนั้นครูบรรณารักษ์จึงเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการดำเนินงานห้องสมุด โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน เลือกสรรและจัดหา หนังสือ สิ่งพิมพ์ ตลอดจนวัสดุต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดและจัดเก็บแยกประเภทไว้อย่างมีระบบ ตลอดจนจัดบริการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บริการได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานห้องสมุด (จินดา จำเริญ 2527 : 10) จากความสำคัญดังกล่าวครูบรรณารักษ์จึงมีบทบาทในฐานะผู้วางรากฐานการศึกษาที่สำคัญยิ่งให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะในด้านฝึกฝนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การสร้างนิสัยนี้จะต้องฝึกฝนสร้างนิสัยมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจึงได้ผลดี เพราะถ้าไม่สร้างในระดับนี้เมื่อเติบโตขึ้นนักเรียนก็จะมีนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้ยังมีบทบาทส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการเลือกอ่านหนังสือและเป็นผู้ตอบสนองการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย 2530 : 43-44)

ครูบรรณารักษ์กับห้องสมุดยุคใหม่

ลักษณะห้องสมุดในปัจจุบันสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงลักษณะและบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนไปสู่ศูนย์สื่อการศึกษา (Library Media Center) หรืออาจจะเรียกในชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น ศูนย์แหล่งวัสดุการเรียน (Learning Materials Resource Center) หรือศูนย์วัสดุการสอน (Instruction Materials Center) เป็นต้น ซึ่งศูนย์เหล่านี้นอกจาก

รวบรวมและให้บริการทรัพยากรห้องสมุดที่เป็นสิ่งพิมพ์คือ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
 และยังรวบรวมและให้บริการทรัพยากรของห้องสมุดในรูปแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะโสตทัศนวัสดุ และ
 อุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ ที่จัดเป็น "สื่อ" ให้นักเรียนได้รับความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์
 กับการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งจะทำให้ห้องสมุดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถ
 เรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะ เริ่มแรกที่มุ่ง
 ไปสู่การเปลี่ยนแปลงของห้องสมุดยุคใหม่ (กนกวรรณ ศุภกิจ 2527 : 40-41) คุรุบรรณารักษ์
 ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องติดตามให้ทันกับพัฒนาการต่าง ๆ และสามารถนำวิทยาการ
 สารนิเทศพร้อมทั้งความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาสู่นักเรียน ต้องเป็นผู้คัดเลือกสรรหาสารนิเทศที่
 ตรงกับความต้องการของนักเรียน มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในยุค "สังคมข่าวสาร" ได้จึง
 กล่าวได้ว่าคุรุบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เป็นบุคคลสำคัญต่อการสร้างนิสัยรักการ
 อ่านแก่เยาวชนและ เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุดให้ก้าวหน้าไปด้วยดี จึงจำ เป็นที่จะ
 ต้องศึกษาหาความรู้ในวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนางานและพร้อมที่จะพัฒนาบทบาท
 ของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึงกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะช่วยให้มีการเรียนรู้
 เพิ่มขึ้น ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การศึกษาต่อ (Upgrading หรือ Retraining)

การศึกษาต่อ คือการเข้ารับการการศึกษาต่อในสถานการศึกษาต่าง ๆ เต็มเวลาหรือใน
 หลักสูตรระยะยาวเพื่อเพิ่มวุฒิและให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ และได้รับวุฒิบัตร ประกาศนียบัตร
 หรือปริญญาบัตร การศึกษาประเภทนี้จะช่วยผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญในการทำงานมีความมั่นใจใน
 ตนเอง เข้าใจจุดหมายในการทำงานดีขึ้น และมีโอกาสเลื่อนฐานะมากขึ้น (ภิญโญ สาร 2517 :
 474)

การฝึกอบรม (Inservice training)

การฝึกอบรม คือกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และความชำนาญให้แก่ผู้เข้า

รับการอบรม ระยะ เวลาการจัดแล้วแต่ความ เหมาะสมของ เรื่องที่จะอบรมผู้ เข้ารับการอบรมจะ เป็นกลุ่มหรือ เฉพาะบุคคลก็ได้ (น้อย ศิริโชติ 2523 : 6) โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรและ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการ ทำงานของผู้ เข้ารับการอบรม มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ ความชำนาญที่ได้รับการ อบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง การฝึกอบรมมีวิธีการฝึกหลายประเภท ได้แก่ การฝึกงานพร้อม กับการปฏิบัติงาน ซึ่ง เป็นการสอนงานให้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ โดยมุ่งให้บุคลากรได้ ฝึกปฏิบัติงานจริงหรืออาจกล่าว การฝึกอบรม เป็นกระบวนการดำเนินงานขององค์การที่จะพัฒนา บุคคลให้มีความรู้ ความชำนาญตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต การฝึกอบรม จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อ เมื่อได้ดำเนินการอบรมอย่างมีระบบแบบแผน มีการประสานงาน และกระทำติดต่อกันไป (De Phillip 1960 : 6 อ้างถึงใน อัมจิต ต้นสกุล 2528 : 13)

การอบรมทางวิชาการ (Inservice education)

การอบรมทางวิชาการ เป็นการศึกษาคือที่ใช้ระยะเวลาสั้น และผู้เรียนสามารถนำ ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริงมาศึกษา และหาวิธีทางร่วมกันในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ให้ดีขึ้น เป็นการเรียนจากสถานการณ์จริงและนำมาปฏิบัติจริงได้ การอบรมวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะต้อง คำนึงถึงคุณลักษณะความต้องการของบุคลากร และหน่วยงานที่บุคลากรสังกัด เพื่อนำมากำหนด วัตถุประสงค์ของการอบรม ให้มีความต่อเนื่องผสมผสานความรู้ในแต่ละวิชา เพื่อจัดโปรแกรมของ กิจกรรม (สุมิตร อุณานุกร 2518 : 82-89) ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับความเห็นของ Tobin และคณะ (1974 : 22) ที่ว่าความต้องการของผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของการอบรม เพราะความต้องการของผู้เรียน เป็นข้อมูลสำคัญ และความต้องการดังกล่าวมัก ได้แก่ ต้องการความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้น ต้องการเรียนรู้และแก้ปัญหาที่ประสบขณะ ปฏิบัติงาน ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ต้องการประเมินผล ตนเองและผู้สอนและต้องการบรรยากาศใหม่ ๆ ความต้องการ เหล่านี้ให้นำมากำหนดวัตถุประสงค์ และ เนื้อหาของวิชาเพื่อการจัดอบรม ซึ่งในการอบรมจะต้องมีการวางแผนไว้อย่างมีระบบ และผู้ที่ให้ความรู้จะต้อง เป็นผู้เชี่ยวชาญใน เนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยเฉพาะ (Varlejs 1987 : 195)

การสัมมนา (Seminar)

การสัมมนา หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลประชุมกัน เพื่อศึกษา พิจารณาในเรื่องหนึ่ง เรื่องใดภายใต้การนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้นำในการสัมมนา (ชาญชัย วลีศรีลีมา และ เขติวิทย์ ฤทธิประศาสน์ 2520 : 134-135) ในการสัมมนานักศึกษามีหน้าที่ เกี่ยวข้องกัน 2 ฝ่าย ได้แก่ ผู้นำการสัมมนาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้าร่วมการสัมมนา ผู้นำการ สัมมนาจะต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางในเรื่องที่ทำการสัมมนา เพื่อควบคุมการสัมมนาให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แนวคิดไปยังกลุ่มผู้สัมมนา สามารถวิจารณ์ ประเมินผลในผลงานของสมาชิกที่เสนอต่อที่ประชุมได้ แนะนำ เรื่องหรือปัญหาที่จะอภิปรายร่วมกัน ขอให้กลุ่มพิจารณารายงานที่ เสนอสรุป เนื้อหาสาระตลอดจนให้คำแนะนำแก่สมาชิก ส่วนผู้เข้าร่วม สัมมนามีหน้าที่ที่จะต้องสนใจในหัวข้อที่สัมมนา เสนอผลงานร่วมอภิปราย และร่วมพิจารณาในส่วน สาระสำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์ การสัมมนาโดยทั่ว ๆ ไปจะมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำความเข้าใจ ในปัญหาหนึ่งปัญหาใด เพื่อศึกษาค้นคว้าในเรื่องหนึ่ง เรื่องใด เพื่ออภิปรายหรือวางแผนการวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนผลงานกับบุคคลอื่น เพื่อสรุปผลการวิจัยและ เพื่อเสนอข่าว ความรู้ (วิญญู อังคมาจารย์ 2518 : 19) หรืออาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า การสัมมนาเป็นการประชุม เพื่อค้นคว้าหาข้อคิดเห็นและ สรุปปัญหา ตลอดจนวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุดที่ได้จากที่ประชุม (สมพงษ์ เกษมสิน 2519 : 15)

การประชุมวิชาการ (Conference)

การประชุมวิชาการ คือการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาปรึกษาพิจารณาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกันรวมทั้งรับคำแนะนำ การแก้ปัญหาในเรื่องที่อยู่ในความสนใจร่วมกันตาม หัวข้อที่กำหนดไว้อย่างมีระเบียบ ณ สถานที่ และเวลาที่กำหนดไว้ วิธีการประชุมต้องนำกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน วิธีการค่อนข้างแน่นอนซึ่งจัด เป็นศาสตร์ (Science) และการประชุมจะดำเนิน ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยศิลปะ (Art) จึงจะบังเกิดผลดีในการประชุม (สมพงษ์ เกษมสิน 2519 : 1-2)

การประชุมปฏิบัติการ (Workshop)

การประชุมปฏิบัติการ เป็น เทคนิคและวิธีการฝึกอบรมอีกแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่ช่วย

ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการ เรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการหรือภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งอาจเรียกวิธีการฝึกอบรมวิธีนี้ว่า การทดลองปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังการบรรยายในภาคเช้าและฝึกปฏิบัติในเรื่องที่เรียนมาในภาคบ่าย ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติในภาคทฤษฎีที่เรียนมา การประชุมปฏิบัติการเป็นการฝึกอบรมในลักษณะการอบรมเข้ม โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในด้านวิชาการสามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง รู้แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องและรู้จักปรับปรุงแก้ไขงาน (ภิญโญ สาร 2519 : 77) ในการจัดประชุมปฏิบัติการนี้ ผู้จัดจะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมในด้านวัสดุอุปกรณ์ และให้ร่วมปฏิบัติการให้ได้ผลงานตามที่ได้กำหนดไว้ด้วย (กรมวิชาการ 2521 : 163)

การประชุมทางวิชาการ (Symposium)

การประชุมทางวิชาการ คือการประชุม เพื่อแนะนำหรือสอน ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี และผู้เข้าร่วมประชุมควรมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อยู่บ้างโดยการอ่านหนังสือหรือบทความที่แจกให้ล่วงหน้า หรืออาจมีความรู้จากประสบการณ์เดิม (วิญญู อังคณารักษ์ 2518 : 146-148) การประชุมแบบนี้มุ่งให้ผู้ฟังได้รับความรู้ ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาได้หลายทรรศนะและหลายแง่หลายมุมอันจะ เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แก่ผู้ฟัง (สมพงศ์ เกษมลิน 2519 : 38)

การศึกษาดูงาน (Study Tour)

การศึกษาดูงาน เป็นกรรมวิธีอย่างหนึ่งในการศึกษาต่อเนื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและบุคลากร มีจุดมุ่งหมายให้บุคลากรมีโอกาสได้ดูงานในสถานที่ที่พัฒนาแล้วโดยนำความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่ได้ปรับปรุงงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การฝึกอบรม คือการส่งบุคลากรในหน่วยงานไปฝึกงาน เพื่อให้กลับมาปฏิบัติงานให้ได้ผลดี การไปฝึกอบรมจะไปฝึกเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่มบุคคลก็ได้แล้วแต่ความต้องการของหน่วยงาน
- การดูงาน คือการที่ผู้บริหาร เป็นผู้นำบุคลากรในหน่วยงานไปดูกิจกรรม หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นในสาขาวิชาที่หน่วยงานนั้น ๆ ต้องการหรือจะ เกิดประโยชน์ต่อการ

ดำเนินงานในหน่วยงานซึ่งจะเป็นผลส่งผลให้บุคลากรเกิดความรู้ ความคิด และมีแนวทางในการปฏิบัติงาน (อนงค์ วรคุณพิเศษ 2527 : 22-23)

การวิจัย (Research)

การวิจัยคือ การศึกษาหาข้อเท็จจริงโดยการบันทึก วิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีระบบและมีแบบแผนโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ และข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ (Ross 1974 : 3) รวมทั้งเป็นการค้นคว้าหาทางปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วหรือสิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ (สุภาพ วาดเขียน 2523 : 1) นอกจากนี้ผู้ทำวิจัยจะต้องทำการศึกษาและค้นคว้าซึ่ง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

การเขียนตำราหรือบทความทางวิชาการ

ตำรา (Textbook)

ตำราคือหนังสือที่ให้ความรู้ทางวิชาการ (ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ 2523 : 5) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอน ตำรา จัดว่าเป็น เครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาทุกระดับและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพราะในตำราแต่ละเล่มจะรวบรวม เนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ไว้ในลักษณะรูปเล่มของหนังสือในด้านการสอนตำราช่วยสนับสนุนและส่งเสริมทักษะในการสอน เป็นอย่างดี การเขียนตำรานั้นผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะเขียน เป็นอย่างดี (ไกรยุทธ อิศรายากินันท์ 2518 : 67) ซึ่งการจะมีความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างดีนั้นผู้เขียนจะต้องอ่านตำราและบทความ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยในเรื่องหนึ่ง เรื่องใดโดยเฉพาะด้วย จึงจะทำให้มีความกว้างขวางขึ้น จึงกล่าวได้ว่าการเขียนตำราเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ

บทความทางวิชาการ (Articles)

บทความทางวิชาการ คือข้อความที่จัดเรียงขึ้นอย่างมีหลักฐานและมีข้อเท็จจริงซึ่งผู้เขียนอาจสอดแทรกข้อเสนอแนะเชิงวิจารณ์ สร้างสรรค์ได้ (สิทธา พิณจภูวคณ และคณะ 2516 : 75) อ้างถึงใน อนงค์ วรคุณพิเศษ 2527 : 23)

การค้นคว้าจากตำราและ เอกสาร

การค้นคว้าจากตำราและ เอกสาร เป็นการศึกษาด้วยตนเองโดยการอ่านหนังสือ เอกสาร วารสารต่าง ๆ ในหัวข้อวิชาที่สนใจ (ภารดี รัตนอุดม 2527 : 23) ซึ่งจัดเป็นการพัฒนาตนเอง (Self development) เพราะ เมื่อนักวิชาการได้ศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเองแล้วก็สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดียิ่งขึ้นในด้านประสิทธิภาพของการทำงาน ด้านปัญหาและด้านการดำรงชีวิตอย่างมีจุดหมาย (ทองกษัตรีย์ วัชโรทยาน 2523 : 22)

องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง มี 3 ประการ คือบรรณารักษศาสตร์สมาคมวิชาชีพ และโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ (Bell 1977 : 253)

บรรณารักษศาสตร์

บรรณารักษศาสตร์หรือครูบรรณารักษศาสตร์จะต้องมีความต้องการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ รู้จักความก้าวหน้า มีความทันสมัยทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ เพราะยุคปัจจุบัน เป็นยุคแห่งสังคมข่าวสาร (Information Society) ครูบรรณารักษศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติและมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในยุคนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะครูบรรณารักษศาสตร์จะต้องมีบทบาทในฐานะตัวกลางในการสื่อความหมาย ต้องนำสารนิเทศไปสู่ผู้ใช้และรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้เพื่อย้อนกลับให้แกห้องสมุด นอกจากนี้บรรณารักษศาสตร์ยังเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้คัดเลือกสรรหาสารนิเทศมากมาย ที่เกิดต่อความต้องการ จึงจำเป็นต้องทำเป็นอย่งยั้งที่ครูบรรณารักษศาสตร์จะต้องมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศที่จะนำไปประกอบอาชีพ มีความชำนาญจากความรู้ที่ได้จากการฝึกฝนมา เป็นอย่างดี และนำมาประยุกต์ใช้กับงานได้

สมาคมวิชาชีพ (Professional Association)

สมาคมหรือชมรมวิชาชีพ หมายถึงสมาคมที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพนั้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายสมาคมวิชาชีพนั้นมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกโดยมีวัตถุประสงค์หลัก

คือ เป็นแหล่งอำนวยความสะดวกและป้องกันผลประโยชน์ให้แก่พลสมาชิก ส่งเสริมมาตรฐานและสถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ (อัมพร ทิษะระ 2528 : 52) สำหรับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลักคือรักษาผลประโยชน์และส่ง เสริมฐานะของ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้ก้าวหน้ามั่นคง ส่ง เสริมและ เผยแพร่วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์การศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เป็นสมาคมวิชาชีพที่มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เพื่อเป็นการ เพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาชีพให้แก่บรรณารักษ์โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุม สัมมนาประจำปี การบรรยาย การอภิปราย การประชุมสัมมนา การปาฐกถาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ การทัศนศึกษาดูงานทางด้านบรรณารักษศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้คำปรึกษาและช่วย จัดห้องสมุด จัดทำหนังสือทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ วารสารห้องสมุด จัดทำมาตรฐานห้องสมุด จัดประกวดห้องสมุดดีเด่น ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าแก่ บรรณารักษ์ ร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพและองค์การต่างประเทศส่งเสริมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ และประกาศจรรยาบรรณบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้ เป็นที่ยอมรับและ เชื่อถือของประชาชน (นิลวรรณ อินทะเคษ 2522 : 428)

นอกจากนี้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ยังมีการจัดตั้งชมรมวิชาชีพ เพื่อรวบรวมบุคคลในวิชาชีพบรรณารักษ์ เฉพาะกลุ่มขึ้น เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียนซึ่ง เป็นการรวมตัวของกลุ่มครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสมาชิก แลก เปลี่ยนความรู้ ความคิด เห็นและประสบการณ์ ผลิตผลงานทางวิชาการ และส่งเสริมสมรรถภาพของครูบรรณารักษ์ นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การประชุมทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อเป็นการ เพิ่มพูนความรู้แก่สมาชิกของชมรม (จุฑามาศ สุวรรณโครธ 2527 : 128) จึงนับได้ว่าสมาคมและชมรมวิชาชีพมีบทบาท และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง

โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์

โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ เป็นสถานที่ที่มีบทบาทและความสำคัญมากในการจัดกิจกรรม การศึกษาต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาต่อเนื่องอย่าง เป็นทางการ ทั้งนี้เพราะมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร ผู้สอน อุปกรณ์การเรียนสำหรับการเรียนการสอน โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์

จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นทางการซึ่ง เปิดสอนในภาคปกติและจัดหลักสูตรพิเศษให้แก่ผู้สนใจส่วนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการมีการจัดกิจกรรมบ้าง เป็นบางครั้ง บางคราว เช่น การอบรม การประชุมทางวิชาการ การสัมมนา (อนงค์ วรคุณพิเศษ 2527 : 25) โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัด คือ

1. เพื่อขยายหลักสูตรการเรียนการสอนในภาคปกติ
2. จัดหลักสูตรพิเศษให้แก่ผู้ต้องการเพิ่มพูนความรู้
3. เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จำเป็นต้องจัดหลักสูตรและกิจการม การศึกษาต่อเนื่องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ระยะเวลาที่เรียนและคุณภาพของ กิจกรรมที่จะจัด โดยปกติทั่วไปแล้วกิจกรรมที่จัดได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การจัดหลักสูตรพิเศษ เช่น การสัมมนา การประชุม เชิงปฏิบัติการ หรือหลักสูตรระยะสั้นในหัวข้อที่น่าสนใจตรงกับความ ต้องการของผู้เรียน (ภารดี รัตนอุดม 2527 : 41) ดังนั้นโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะต้อง ทราบและ เข้าใจในนโยบายการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี รอบรู้ในหลักสูตร มีความสนใจและทราบ ในวิธีการแสวงหาความรู้ทั่วไปในหลักสูตรและนอกหลักสูตร (สุนทร แก้วลาย 2524 : 97) โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์มีหน้าที่หลักในการสอนให้เกิดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ (knowledge skill and attitude = The KASs) สถาบันที่มีคุณภาพจะต้องมีมาตรฐานการ ศึกษาที่ดี เชื่อถือได้ ตามปกติแล้วผู้เรียนจะมีประสบการณ์ และความรู้เดิมอยู่บ้าง โรงเรียน บรรณารักษศาสตร์จึงมีหน้าที่สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และทัศนคติให้เกิดแก่ครูบรรณารักษ์ และ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าสถาบัน การศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบ สรรหาความรู้ และฝึกฝนประสบการณ์ให้เกิดแก่ผู้เรียน (Weingand 1987 : 197-198)

สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อผลิตครูบรรณารักษ์ตามความต้องการของหน่วยงาน ต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ซึ่งได้แก่มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครูที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นสมาคมวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สปจ.) สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) เป็นต้น

สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางด้านบรรณารักษศาสตร์อย่างเป็นทางการ

สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางด้านบรรณารักษศาสตร์อย่างเป็นทางการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้ที่ได้รับการศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นทางการจะได้รับปริญญาบัตร หรือวุฒิบัตร การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต
2. ระดับปริญญาโท
3. ระดับปริญญาตรี และระดับอนุปริญญา
4. ระดับวุฒิบัตรและประกาศนียบัตร

ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยที่จะ เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ซึ่งจะเปิดสอนในปีการศึกษา 2531 เป็นปีแรก โดยเปิดสอน 2 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการจัดการห้องสมุดและสาขาวิชาระบบห้องสมุดอัตโนมัติและสารนิเทศศาสตร์ โดยผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติคือ

สาขาวิชาการจัดการห้องสมุด ผู้เรียนจะต้องสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จากสถาบันการศึกษาที่ ทบวงมหาวิทยาลัยให้การรับรอง และได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.25 และมี ประสบการณ์ในการทำงานตรงตามสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือคณาจารย์ประจำหลักสูตร

พิจารณา เห็นควรให้รับ เข้าศึกษาได้

สาขาวิชาระบบห้องสมุดอัตโนมัติและสารนิเทศศาสตร์ ผู้เรียนจะต้องสำเร็จการศึกษา
ชั้นปริญญาโทบัณฑิตจากสถาบันการศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยให้การรับรอง และได้แต้มระดับ
คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.25 มีประสบการณ์ในการทำงานสารนิเทศไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือ
คณาจารย์ประจำหลักสูตรพิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้ เข้ารับการศึกษาได้

สำหรับจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 30 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาบังคับทั่วไป
3 หน่วยกิต วิชาบังคับของสาขาวิชาเฉพาะ 12 หน่วยกิต วิชาเลือกในสาขาวิชาเฉพาะและข้าม
สาขา 15 หน่วยกิต ผู้ที่จบการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย 2530 : 109)

ระดับปริญญาโท

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท ในประเทศไทย
มี 4 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย ผู้เข้ารับการศึกษจะต้องจบปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์หรือปริญญาตรีในสาขา
วิชาการอื่น มีคะแนนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือคะแนนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรไม่ต่ำ
กว่า 65% หรือคะแนนเฉลี่ยเฉพาะชั้นสุดท้ายไม่ต่ำกว่า 65% หรือแต้มเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.50
หรือคะแนนเฉลี่ยเฉพาะวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 65% หรือแต้มเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.50
หรือคะแนนเฉลี่ยตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 62.5% หรือแต้มเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.25 และมีประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานห้องสมุดไม่ต่ำกว่า 3 ปี (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย 2531 : 17)
และต้องผ่านการสอบคัดเลือก นิสิตต้องเรียนวิชาบังคับ 18 หน่วยกิต วิชาเลือก 21 หน่วยกิต
และวิทยานิพนธ์ 9 หน่วยกิต รวม 48 หน่วยกิต สำหรับผู้ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์
จะต้องเรียนวิชาพื้นฐาน 10 หน่วยกิต โดยไม่นับหน่วยกิต กำหนดระยะเวลาศึกษา 2-5 ปี ผู้สำเร็จ

การศึกษาจะได้รับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) (Graduate School Chulalongkorn University 1986 : 483)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และวิทยาเขตมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและวิทยาเขตมหาสารคาม เปิดสอนวิชา บรรณารักษศาสตร์ในหลักสูตรปริญญาโท 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่คณะศึกษาศาสตร์ มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต โดยแบ่ง เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต วิชาเอกไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 6 หน่วยกิต อีกหลักสูตรหนึ่งคือหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2529 เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนในคณะมนุษยศาสตร์ มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 40 หน่วยกิต ได้แก่ วิชาบังคับ 19 หน่วยกิต วิชาเอก 10 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 6 หน่วยกิต สำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่นจะต้อง เรียนวิชาพื้นฐานอีก 6-9 หน่วยกิต โดยไม่นับหน่วยกิตและต้องสอบให้ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าระดับ B (เฉลี่ย พันทวีลีดา 2529 : 61-62) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เปิดสอนทั้ง 2 หลักสูตร ส่วนวิทยาเขตมหาสารคาม เปิดสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และในปีการศึกษา 2530 เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) (บุษรี ตรีโลจน์วงศ์ 2530 : 17)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดยสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2529 หลักสูตรนี้ประกอบด้วยวิชาบังคับ 18 หน่วยกิต วิชาเลือก 15 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 9 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 42 หน่วยกิต สำหรับผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางวิชาบรรณารักษศาสตร์จะต้อง เรียนวิชาเสริมพื้นฐาน 4 วิชาโดยไม่นับหน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 2-4 ปี (บำเพ็ญ โรจน์ปรีชา 2529 : 129-135)

ระดับปริญญาตรี

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยครู

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีมีทั้งหมด 8 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพื่อผลิตบัณฑิตในด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สำหรับนิสิตที่เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกจะต้องเรียนให้ได้หน่วยกิตวิชาเอกรวม 52 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาบังคับ 18 หน่วยกิต วิชาเลือก 34 หน่วยกิต (นงลักษณ์ ไม่น่าয়กิจ 2529 : 202) สำหรับการเลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาโท นิสิตจะต้องเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ 30 หน่วยกิต สำหรับนิสิตที่เลือกเรียนเป็นวิชาใดเดี่ยว หรือ 15 หน่วยกิต สำหรับนิสิตที่เลือกเรียนเป็นวิชาใหญ่ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529 : 115-125) เมื่อสำเร็จการศึกษานิสิตจะได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (อ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 135 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาพื้นฐาน (Basic Requirements) 49 หน่วยกิต วิชาเอกบังคับ (Professional Courses) 43 หน่วยกิต และวิชาเลือกของวิชาแกน (Elective of Professional Courses) 7 หน่วยกิต รวมเป็น 50 หน่วยกิต และวิชาเลือกทั่วไป (Free Elective) 36 หน่วยกิต และนักศึกษา

จะต้องฝึกงานห้องสมุดไม่ต่ำกว่า 120 ชั่วโมง ซึ่งหลักสูตรนี้จะใช้กับนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2529 เป็นรุ่นสุดท้าย เมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และในปีการศึกษา 2530 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสนเทศศาสตร์ เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่และใช้กับนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2530 เป็นรุ่นแรก โดยนักศึกษาจะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 145 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 45 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 94 หน่วยกิต ได้แก่วิชาเอก 48 หน่วยกิต วิชาเลือกของวิชาเอก 22 หน่วย รวมหน่วยกิตวิชาเอก 60 หน่วยกิต วิชาโท 24 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องฝึกงานห้องสมุดทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมง (สมาน ลอยฟ้า, จดหมาย) เมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตทางบรรณารักษศาสตร์ที่สามารถประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนห้องสมุดทุกประเภท โดยกำหนดให้นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ต้องมีหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป 60 หน่วยกิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์รวมไม่น้อยกว่า 51-63 หน่วยกิต วิชารองหรือวิชาโท (ถ้ามี) ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ปัจจุบันภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ และคาดว่าจะได้รับการอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยให้ใช้หลักสูตรใหม่ได้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 นี้ (รัตนา เตชะวาลัญญู, จดหมาย) เมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มุ่งให้นักศึกษาได้ศึกษาทฤษฎี หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติงานในห้องสมุดเพื่อให้

นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดบริการและบริหารงานห้องสมุดทุกประเภท นักศึกษาที่ผ่านหลักสูตรพื้นฐานของมหาวิทยาลัยในปีที่ 1 แล้ว สามารถเลือก เรียนวิชา เอกบรรณารักษศาสตร์ ในปีที่ 2 โดยต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 131 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาพื้นฐาน 30 หน่วยกิต วิชาบังคับในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 32 หน่วยกิต และต้องสอบให้ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าระดับ C ในทุกวิชา และวิชาเลือกในสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต รวมต้องเรียนวิชาเอก 62 หน่วยกิต นอกจากนี้ต้องเลือกเรียนวิชาเลือกนอกสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศส.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักทะเบียนและวัดผล 2530 : 14-15)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ โดยมุ่งผลิตบรรณารักษ์ห้องสมุดทุกประเภท นักศึกษาจะใช้เวลาเรียน 4-8 ปี โดยนักศึกษาจะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวม 144 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 57 หน่วยกิต หมวดวิชาเอกบังคับ 51 หน่วยกิต วิชาโท 18 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรี 18 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2530 : 108-113) และนักศึกษาจะต้องฝึกงานในวิชา LS417 ประมาณ 1 ภาคการศึกษาที่หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหงหรือห้องสมุดอื่น ๆ ตามที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เห็นสมควร และในปีการศึกษา 2531 จะมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ (นันทนา เฟือกผ่อง, จดหมาย) เมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศส.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ประสานมิตร มหาสารคาม และสงขลา เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) หลักสูตร 4 ปี และหลักสูตรเทียบ 4 ปี สำหรับหลักสูตรวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ 4 ปี นิสิตจะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป 30 หน่วยกิต วิชาครูไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต วิชาเอกไม่น้อยกว่า 44 หน่วยกิต วิชาโทไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และวิชาเลือก 5-10 หน่วยกิต ส่วนหลักสูตรเทียบ 4 ปี นิสิต

จะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาครุไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต วิชาเอกไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต วิชาโทไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และวิชาเลือก 0-3 หน่วยกิต นอกจากนี้บัณฑิตจะต้องฝึกงานห้องสมุด 10 สัปดาห์ (เฉลี่ยว พันธุ์สีดา 2529 : 61-62) เมื่อสำเร็จการศึกษานิสิตจะได้รับปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอก บรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เปิดสอนแก่นักศึกษาที่ต้องการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก โดยนักศึกษาจะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป 30 หน่วยกิต วิชาบังคับของคณะไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต วิชาเอกไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นวิชาเอกบังคับ 29 หน่วยกิต วิชาโทไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต นอกจากนี้นักศึกษาจะต้องฝึกงาน 2 รายวิชา (6 หน่วยกิต) การฝึกงานในแต่ละรายวิชา รายวิชาละ 80 ชั่วโมง รวม 160 ชั่วโมง และมีการสัมมนาภายหลังการฝึกงานด้วย (มณวิภา เจียจันทร์พงษ์, จดหมาย)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ให้นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในชั้นปีที่ 2 ซึ่งจะต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 145 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยวิชาพื้นฐาน 45 หน่วยกิต วิชาเอกรวม 50-62 หน่วยกิต ซึ่งได้แก่วิชาเอกบังคับ 28 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต วิชาโท 20-32 หน่วยกิต และวิชาเลือก 20-32 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ 2529 : 122-124) และนักศึกษาจะต้องฝึกงานในรายวิชาห้องสมุดภาคปฏิบัติ (Practicum in Library Services) 10 สัปดาห์ ๆ ละ 18 ชั่วโมง รวมเป็น 180 ชั่วโมง (ฤศล นาคะชาติ, จดหมาย)

การศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยครู

การศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูมีโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) 2 ปี และระดับปริญญาตรี 4 ปี ดังมีรายละเอียดดังนี้

โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์

ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) ผู้เรียนจะใช้เวลาเรียนตามหลักสูตรนี้ 2 ปี และเรียนให้ครบ 70 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) 16 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน (Specialized Education) 50 หน่วยกิต ในหมวดวิชานี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชาคือ กลุ่มวิชาเนื้อหา (30 หน่วยกิต) กลุ่มวิชาครู (10 หน่วยกิต) และกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (10 หน่วยกิต) หมวดวิชาเลือกเสรี (Free Elective) 4 หน่วยกิต ผู้ที่เรียนครบตามหลักสูตรดังกล่าวจะได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

ระดับปริญญาตรี ผู้เรียนจะต้องใช้เวลาเรียน 4 ปี และมีจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนทั้งสิ้น 146 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 40 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาเนื้อหา 60 หน่วยกิต กลุ่มวิชาครู 25 หน่วยกิต กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 15 หน่วยกิต รวมทั้งสิ้น 100 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ผู้ที่จบหลักสูตรนี้จะได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการฝึกหัดครู 2530 : 415-432)

สำหรับโปรแกรมการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูที่คาดว่าจะมีการเปิดสอน และอยู่ระหว่างรออนุมัติสภาการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ คือ โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งมีทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและปริญญาตรี ดังมีรายละเอียดดังนี้

โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

การเรียนการสอนในโปรแกรมนี้มีในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี 2 ปี และ 4 ปี คือหลักสูตรปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) และหลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี)

ระดับอนุปริญญา

ผู้ที่เรียนหลักสูตรนี้จะต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามที่กรรมการฝึกหัดครูกำหนด และสอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผู้ที่เรียนจะต้องเรียนให้ครบตาม หน่วยกิตที่กำหนด 79 หน่วยกิตใช้เวลาเรียน โดยแบ่งเป็นหมวดวิชาและกลุ่มวิชา คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 16 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 59 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาเนื้อหา 44 หน่วยกิต กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ 10 หน่วยกิต ผู้ที่สำเร็จตาม หลักสูตรนี้จะได้รับอนุปริญญาศิลปศาสตร์ สายมนุษยศาสตร์ โปรรณการวิทยารัฐศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มีชื่อย่อว่า อ.ศศ. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

ระดับปริญญาตรี

ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) ในโปรรณการวิทยารัฐศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ใช้เวลาเรียน 2 ปี ซึ่งอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรต้องไม่น้อยกว่า 67 หน่วยกิต โดยต้องเรียนหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 16 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 47 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาเนื้อหา 38 หน่วยกิต กลุ่มวิชาวิทยาการจัดการ 4 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกฝน ประสพการณ์วิชาชีพ 5 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 4 หน่วยกิต ผู้ที่จบโปรรณการ วิทยานี้จะได้รับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สายมนุษยศาสตร์ โปรรณการวิทยารัฐศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ (หลังอนุปริญญา) ชื่อย่อปริญญาตรีคือ ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์)

ส่วนระดับปริญญาตรีในโปรรณการวิทยารัฐศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งใช้เวลาเรียน 4 ปี ผู้ที่เรียนหลักสูตรนี้จะต้องมีคุณสมบัติตามที่สภาฝึกหัดครูกำหนด และต้องสอบไล่ได้มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องผ่านการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 3 หมวดวิชา ดังนี้ คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 32 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นกลุ่มวิชา คือกลุ่มวิชาภาษา และการสื่อสาร 8 หน่วยกิต กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 8 หน่วยกิต กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์

8 หน่วยกิต กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8 หน่วยกิต
 หมวดวิชาเฉพาะด้าน 102 หน่วยกิต โดยแบ่ง เป็นกลุ่มวิชาเนื้อหา 76 หน่วยกิต
 กลุ่มวิชาวิทยาการจัดการ 16 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
 10 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ผู้ที่จบการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
 (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ
 กรมการฝึกหัดครู 2530: 21-31)

การอบรมระดับที่ให้อุปนิสัยหรือประกาศนียบัตร

การอบรมที่มีวุฒิบัตรให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา
 ในปัจจุบัน ได้แก่ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
 ซึ่งจัดการอบรม เพื่อให้ครูบรรณารักษ์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ
 อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดบริการแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอบรมดังกล่าว
 มักจัดในช่วงฤดูร้อน หรือเป็นการอบรมระยะสั้น ๆ ผู้ผ่านการอบรมจะได้รับวุฒิบัตร หรือ
 ประกาศนียบัตร

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดอบรมครู อบรมครูบรรณารักษ์ ตั้งแต่ปี
 พ.ศ. 2499 จนถึงปัจจุบัน ถือเป็นกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้และเป็น
 กิจกรรมที่สร้างเสริมพัฒนาการทางห้องสมุด วิธีการจัดอบรมมี 2 ลักษณะ คือ

1. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยโดยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ
 จัดอบรมบรรณารักษ์ ภาคฤดูร้อน เป็นประจำทุกปี โดยมีหลักสูตรห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุด-
 ประชาชน และห้องสมุดเฉพาะ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนจัดเป็น 3 แห่ง พร้อมทั้งที่
 จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดมัตตานี และกรุงเทพมหานคร
2. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ
 ในการจัดอบรมและการประชุมปฏิบัติการ โดยจัดหาวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิไปช่วย และ
 บางครั้งก็ช่วยจัดหาสถานที่ฝึกงานให้แก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดบางแห่ง (นิศยา ธีรานนท์
 และนางลักษณ์ สุวรรณกิจ 2527: 76-77)

สำหรับการอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ครูบรรณารักษ์-
ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เข้ารับการอบรมซึ่งในระยะแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 -
2512 จัดการอบรมระหว่างปิดเทอมภาคต้นใช้เวลา 10 วัน รวมทั้งวันเสาร์และอาทิตย์
หลักสูตรประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ คัดเลือกหนังสือ และการใช้ประโยชน์จากหนังสือ
การจำแนกหมู่หนังสือและการทำบัตรรายการ การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ผู้เข้า
รับการอบรมจะอบรมครั้งละ 1 หมวดวิชา และต้องเข้าอบรมให้ครบ 3 หมวดวิชาใช้เวลา
3 ปี ในการอบรมทุกครั้งผู้อบรมจะต้องผ่านการวัดผล จึงจะได้รับวุฒิบัตร (ลมูล รัตตากร
2515: 268-270; แม้นมาส ชวลิต 2516: 1; สุขุม เฉลยทรัพย์ 2518: 119 และ
อัมจิต ดันสกุล 2528: 17) และในปี พ.ศ. 2513 สมาคมได้เปลี่ยนแปลงการอบรม
ไปอบรมช่วงปิดภาคเรียนภาคปลาย และขยายเวลาการอบรมเป็น 38-40 วัน อบรม
จนจบหลักสูตรในแต่ละครั้ง การอบรมมี 5 หมวดวิชา คือ การบริการและการดำเนินงาน
ห้องสมุด การจัดหาและการคัดเลือกหนังสือ การจัดหมู่หนังสือและการทำบัตรรายการ
หนังสืออ้างอิงและบริการคอบคำถาม และสอนนักเรียนให้รู้จักวิธีการใช้ห้องสมุด การอบรม
นี้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้ที่ผ่านการวัดผลจึงจะได้รับวุฒิบัตร (อัมจิต ดันสกุล
2528: 17-18)

สำหรับการอบรมในส่วนภูมิภาคซึ่งใช้หลักสูตรเดียวกับสมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย และถือว่าเป็นงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเช่นกัน ในภาคเหนือ
จัดอบรมที่เชียงใหม่ครั้งแรกจัดในปี พ.ศ. 2522 ที่สำนักหอสมุด จัดอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงเรียนในภาคเหนือช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน เป็นประจำ นอกจากนี้ยังจัดอบรมตามความต้องการ
การของกลุ่มโรงเรียนอีกด้วย ผู้ผ่านการอบรมจะได้รับวุฒิบัตรเช่นกัน (จรี อรุณรัตน์ 2522 :
100) ส่วนภาคใต้จัดที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาควิชาบรรณารักษะ-
ศาสตร์ จัดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 และในปี พ.ศ. 2528 จัดอบรมเมื่อวันที่ 10 เมษายน-
10 พฤษภาคม 2528 มีผู้เข้ารับการอบรม 22 คน (กุลล นาคะชาติ, จดหมาย)

การอบรมในปี พ.ศ. 2530 ในส่วนกลางจัดอบรมเมื่อวันที่ 12-29 ตุลาคม 2530 ที่โรงเรียนplaneพันธุวิทยา ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จัดอบรม 2 หลักสูตร คือหลักสูตรห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดประชาชน จัดอบรมเป็น 4 หมวด คือหมวดการบริหารและกิจการห้องสมุด หมวดการสอนและแนะนำผู้ใช้ห้องสมุด ปัจจุบันมีผู้ผ่านการอบรมในหลักสูตรห้องสมุดโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 - 2530 มีจำนวนทั้งสิ้น 7,222 คน (วรรค์ สนิ้าเงิน, ฉบับพิเศษ)

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครจัดอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน-ประถมศึกษา ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2519 และจัดดำเนินการต่อมาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ในระยะแรกจัดอบรม 5 วัน และในปี พ.ศ. 2502-2521 ขยายเวลาเป็นอบรม 7 วัน โดยความร่วมมือของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ต่อมาปี พ.ศ. 2522-2524 หมวดงานห้องสมุดได้จัดทำโครงการห้องสมุดมาตรฐานโดยมุ่งหวังให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดมีห้องสมุดโรงเรียนที่ได้มาตรฐานอย่างแท้จริง และเพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งวิชาการที่จะบริการให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งเป็นแหล่งรวมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การจัดทำห้องสมุดมาตรฐานนี้จัดทำปีละ 140 โรงเรียน และในปี พ.ศ. 2524 โรงเรียนในสังกัดจะมีห้องสมุดโรงเรียนที่ได้มาตรฐานครบทุกโรงเรียน และจัดทำโครงการอบรมครูบรรณารักษ์ทุกโรงเรียนในโครงการห้องสมุดโรงเรียนมาตรฐานทุกโรงเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะครูบรรณารักษ์ยังขาดความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ที่จะจัดห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพจึงร่วมมือกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยจัดอบรมปีละ 3 รุ่น รุ่นละ 47 คน แต่ละรุ่นใช้เวลาอบรม 3 เดือน ปัจจุบันมีผู้ผ่านการอบรมไปแล้ว 9 รุ่น จำนวน 414 คน (เยาวลักษณ์ สุขทัณฑ์ 2525: 5-6)

สำหรับปีงบประมาณ 2530 จัดให้มีการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน โดยร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูบรรณารักษ์ให้มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มในการดำเนินงานห้องสมุดให้ทันสมัย เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนของครู และนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายด้านคุณภาพคือให้ครูบรรณารักษ์มีความรู้ ความสามารถทางด้านบรรณารักษศาสตร์เพิ่มเติมในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน งานเทคนิคห้องสมุดและงานบริการของห้องสมุด ด้านปริมาณ จะมีครูผ่านการอบรม 130 คน ผู้ที่เข้ารับราชการอบรมในหลักสูตรนี้จะต้องเป็นผู้ที่เคยผ่านการอบรมวิชา บรรณารักษศาสตร์มาแล้ว หลักสูตรการอบรมทั้ง 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรกิจกรรม สร้างเสริมการอ่าน มีอบรม 2 รุ่น คือรุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม - 4 เมษายน 2530 รุ่นที่ 2 วันที่ 20-24 เมษายน 2530 หลักสูตรงานเทคนิคห้องสมุดอบรมระหว่างวันที่ 30 มีนาคม - 11 เมษายน 2530 ส่วนหลักสูตรงานบริการห้องสมุด อบรมในวันที่ 20 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2530 (โครงการอบรมครูบรรณารักษ์โรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2530: 1-2) เมื่อการอบรมเสร็จสิ้นแล้ว ในเดือนกรกฎาคม 2530 มีการสัมมนาครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดจำนวน 427 โรงเรียน เพื่อให้ พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และดูงานห้องสมุด (พูนสิน ทัสดี, สัมภาษณ์)

สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางด้านบรรณารักษศาสตร์อย่าง

ไม่เป็นทางการ

กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางด้านบรรณารักษศาสตร์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นกิจกรรมที่สถาบันการศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สพ.กทม.) และสำนักงานการ- ประถมศึกษาจังหวัด (สพจ.) ต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูบรรณารักษ์ที่ต้องการ ความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพและไม่สามารถเข้ารับการศึกษาระยะยาว ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ ให้มีโอกาสดำเนินตนเองและเพิ่มพูนความรู้โดยการประชุม เชีงปฏิบัติ การอบรม การบรรยาย การสัมมนา รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการอ่านเอกสารและวารสารทางด้านบรรณารักษศาสตร์ที่พิมพ์ออกเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยสถาบันต่าง ๆ ได้แก่

สถาบันการศึกษา

มหาวิทยาลัย

สถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่จัดกิจกรรมให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาไม่น้อยมาก และการจัดกิจกรรมยังไม่ต่อเนื่องกล่าวคือ มีการจัดเป็นบางครั้งบางคราว เช่นมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยสำนักหอสมุดกลาง จัดอบรมปฏิบัติการเรื่อง "การผลิตหนังสือส่งเสริมการอ่านและการสอน" เมื่อวันที่ 1-4 ธันวาคม 2529 (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์, สัมภาษณ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จัดอบรมเรื่อง "กิจกรรมในห้องสมุดโรงเรียน-ประถมศึกษา" เมื่อวันที่ 2-3 กันยายน 2528 (วาณี ฐานวงศานติ, จดหมาย) ส่วนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จัดอบรมเมื่อเดือนกรกฎาคม 2525 โดยให้ความรู้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดในชนบทซึ่งประกอบด้วยครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (ประจักษ์ กือเจริญ, จดหมาย) สถาบันที่จัดกิจกรรมให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สำหรับมหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์จัดกิจกรรมโดยการอบรม และการอบรมปฏิบัติการแก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบันและมีการติดตามผลการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่ครูบรรณารักษ์ ปัจจุบันภาควิชายังคงดำเนินการตามโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อชุมชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งให้บริการแก่ครูนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ (สมาน ลอยฟ้า, จดหมาย) ส่วนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีการจัดกิจกรรมให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการวรรณกรรมนิทรรศน์ เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนในชนบทได้นำความรู้จากหนังสือไปสาธิตส่งเสริมการอ่านและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โครงการนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบันเช่นกัน (ทวา พันธุ์เมฆา 2528: 62-63)

วิทยาลัยครู

วิทยาลัยครูต่าง ๆ ที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาคีวิทยารบรรณารักษศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รูปแบบการจัดเป็นการอบรมหรืออาจารย์จากภาคีวิชาได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สปจ.) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ (สปอ.) และกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ แต่การจัดกิจกรรมก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณวิทยาลัยครูที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เช่น วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูอุบลราชธานี และวิทยาลัยครูอุดรธานี เป็นต้น

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการคือการจัดอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ซึ่งจัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือจัดที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และปัตตานีแล้ว สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยยังจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูบรรณารักษ์และบรรณารักษ์ได้รับความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพใหม่ ๆ โดยการจัดประชุมทางวิชาการ การประชุมปฏิบัติการ การบรรยาย การศึกษาอูงาน ให้แก่สมาชิกทั้งให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

สำหรับการประชุมทางวิชาการ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จัดให้มีการประชุมใหญ่ปีละครั้ง ๆ ละ 5 วัน เพื่อให้สมาชิกทั่วประเทศได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในการประชุมแต่ละครั้งมีการกำหนดหัวเรื่องในการประชุมซึ่งสอดคล้องกับสภาวการณ์ สำหรับหัวข้อประชุมที่จัดในปี พ.ศ. 2530 คือ "บทบาทของห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศในการสร้างสังคมการอ่านและ

การใช้สารนิเทศ” ซึ่งจัดในวันที่ 21-24 ธันวาคม 2530 ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพมหานคร ซึ่งการประชุมทางวิชาการนี้จัดประชุมทุกปีพร้อมกับการประชุมสามัญประจำปี สำหรับการประชุมปฏิบัติการ การบรรยายจัดตามโอกาสความเหมาะสม เช่นในปี พ.ศ. 2529 จัดประชุม เรื่อง “บทบาทของห้องสมุดในการส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาอาชีพ” ระหว่างงานสัปดาห์หนังสือเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2529

ต่อมาเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกันจัดประชุมปฏิบัติการเรื่อง “ทิศทางการใหม่ในการจัดเก็บสารนิเทศ” ณ หอสมุดแห่งชาติ ส่วนการบรรยายจัดให้มีการบรรยายเกี่ยวกับผลการประชุมคอนซาล ครั้งที่ 7 ที่กรุงนิลา ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2530 และวันที่ 18 กรกฎาคม 2530 จัดบรรยายพิเศษเรื่อง “ความสำคัญของข่าววิธีการเก็บและเสนอ” และเรื่อง “มาตรฐานการกำหนดตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ศูนย์เอกสารและหอจดหมายเหตุ” ณ หอสมุดแห่งชาติ

นอกจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยยังจัดพิมพ์หนังสือและวารสารที่เผยแพร่ให้ความรู้แก่ครูบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ และผู้สนใจหนังสือที่จัดพิมพ์ได้แก่ ระบบและบริการห้องสมุดเพื่อการพัฒนา มาตรฐานห้องสมุดเพื่อการพัฒนา บรรณานุกรมการอ่าน การเขียนและการแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น บรรณนิทัศน์สังเขป หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน การใช้ห้องสมุดสำหรับคุณครู การระวังรักษาและซ่อมหนังสือ เกมส่งเสริมการอ่าน เยาวชน บรรณนิทัศน์ ระบบและบริการสนเทศ ส่วนด้านการจัดทำวารสาร ห้องสมุด มีการปรับปรุงรูปเล่ม เนื้อหา และระบบการวางตลาดส่วนด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านหนังสือและเรื่องที่น่าสนใจโดยใช้สื่อทางวิทยุทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในรายการ “พ่อม้าน-แม่เรือน” ซึ่งออกอากาศทุกวันอาทิตย์ของเดือน ระหว่างเวลา 10.45-11.00 น. และวันพฤหัสบดีที่ 2 ของเดือน เวลา 13.30-13.45 น. และทางสถานีวิทยุขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) ภาศปกติในวันอาทิตย์คืนเดือน เวลา 10.30-11.00 น. นอกจากนี้ยังจัดทำข่าวสมาคมนี้อเผยแพร่ข่าวสาว

ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก มีการทัศนศึกษาดูงานห้องสมุดระหว่างการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อให้บรรณารักษ์ให้เกิดความรู้และแนวคิดตลอดจนได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันอีกด้วย (วรรัตน์ สิ้นน้ำเงิน, สัมภาษณ์)

ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (School Librarian Assembly) เป็นองค์การหนึ่งของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2525 เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือของสมาชิกโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ทางวิชาชีพ ส่งเสริมการผลิตผลงาน และความรู้ทางวิชาการร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมสมรรถภาพของบรรณารักษ์ สำหรับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดในชมรมนี้ประกอบด้วยครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สพ.กทม.) กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานการศึกษากทม. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ซึ่งประกอบด้วยครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนราษฎร์ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เช่นการบรรยายเรื่อง การเชิดหุ่น การประดิษฐ์หุ่น การสาธิตการซ่อมหนังสือ เย็บเล่มวารสารหนังสือ พร้อมให้ครูบรรณารักษ์ได้ฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังผลิตหนังสือสำหรับเด็ก เทคนิคการให้บริการห้องสมุด ผลิตหนังสือ " เกมส่งเสริมการอ่าน " ผลิตเทป เพลงส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและส่งเสริมการอ่าน " เพื่อจำหน่ายหารายได้ใช้ในกิจการงานของชมรมและจัดกิจกรรมให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาตามความเหมาะสมต่อไป (บุญเกื้อ ทลงสวัสดิ์, สัมภาษณ์)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุด โรงเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งได้กำหนด

นโยบายสนับสนุนให้มีการจัดห้องสมุด โรงเรียนไว้ เป็นแนวทางนโยบายการจัดการศึกษา ระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติและ เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวนี้ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติจึงจัดให้มีโครงการจัดทำหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนขึ้นในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยจัดสรรงบประมาณ ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจัดซื้อหนังสือให้โรงเรียนในสังกัดโดยเริ่มดำเนินการ ในลักษณะกลุ่มโรงเรียนก่อน โดยจัดในลักษณะคู่มือหนังสือเคลื่อนที่หรือกระเป๋ามัธยมศึกษาหนังสือ ที่คัด เลือกลงแล้ว 80-100 เล่มแล้วเรียนใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่ม (พวา พันธุ์เมฆา 2528: 54-55) โดยมีวัตถุประสงค์ให้โรงเรียนมีห้องสมุด เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และส่งเสริมความสามารถในการอ่านของนักเรียนและประชาชนทั่วไปในชุมชน เพื่อให้ ห้องสมุด เป็นแหล่งสำหรับครูใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นให้นักเรียนได้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากที่สุด และเพื่อสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน การจัดการ เก็บรักษา และการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มในมกราคม 2525 ดำเนินการในกลุ่ม โรงเรียนต่าง ๆ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดสรรงบประมาณ ในห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ขนาด 1 ห้องเรียนเป็น เงินกลุ่มละ 25,000 บาท เป็น ค่าหนังสือ วัสดุ ครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายในการอบรมครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ จำนวน 1,000 บาท และในมกราคม 2527 สามารถดำเนินการสุล่งทุกกลุ่มโรงเรียน เพราะได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟ หอการค้าอเมริกัน โครงการความช่วยเหลือของออสเตรเลียสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรและโครงการห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษาในเงินยืมของธนาคารโลกและในมกราคม 2528-2529 จัดสรร งบประมาณเป็นค่าหนังสือสำหรับเด็กตามความต้องการของกลุ่มโรงเรียนโดยการดำเนินการ ของกลุ่มโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2527: 7-20) ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติมีกลุ่มโรงเรียนทั้งสิ้น 4,175 กลุ่มโรงเรียนในมกราคม 2531 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดทำชุดฝึกอบรม ครูบรรณารักษ์โดยให้ ความรู้ด้านงาน เทคนิค การบริการ การประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละชุดอบรมจะประกอบด้วย สไลด์ชุด "กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" เพื่อให้ครูบรรณารักษ์ได้ทราบถึงวิธีการจัดกิจกรรม

การอ่านและ เสนอแนะแก่ครูบรรณาธิการในกลุ่มโรงเรียน ชุดฝึกอบรมนี้จะเป็นบทเรียน สำเร็จรูปซึ่งจะมีคู่มือและวัสดุฝึกโดยมอบให้กลุ่มโรงเรียนโดยสำนักงานกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้รับผิดชอบ ผู้ที่จัดดำเนินการคือครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน แนวทางการขยายเผยแพร่ ความรู้จะทำได้โดยจัดการอบรมหรือ เสนอแนะครูในกลุ่มโรงเรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการ และการจัดกิจกรรมคาดว่าจะจัดทำให้ทุกกลุ่มโรงเรียนในปี พ.ศ. 2531 สำหรับ งบประมาณเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมประมาณกลุ่มละ 1,000 บาท (อรุณี สุกสุข, สัมภาษณ์)

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.)

เริ่มจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน กิจกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ การอบรม การประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมทางวิชาการ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาแล้ว คือ ในปี 2527 จัดอบรมให้ความรู้ ด้านการบริหารงานและการจัดกิจกรรมห้องสมุด ต่อมาปีการศึกษา 2528 จัดประชุมปฏิบัติการ เรื่องการจัดนิทรรศการสำหรับห้องสมุด และการประดิษฐ์หุ่น ส่วนปีการศึกษา 2529 จัดประชุมให้ความรู้ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ปีการศึกษา 2530 จัดประชุมปฏิบัติการ เรื่องความรู้เกี่ยวกับหนังสือเด็กและศิลปะการตกแต่งห้องสมุด ส่วนปีการศึกษา 2531 จะจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อสนองนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) โดยเน้นบทบาทของครู-บรรณาธิการในการให้บริการ และการจัดกิจกรรมห้องสมุด

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้ง "ชมรมครูบรรณาธิการ สป.กทม." เพื่อดำเนินการ กิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูบรรณาธิการในสังกัด เช่น การจัดดูงานห้องสมุดโรงเรียนดีเด่น จัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุด ทดหารายได้สนับสนุนกิจการของชมรม เพื่อการจัดกิจกรรม การศึกษาต่อเนื่องซึ่งมีข้อจำกัด และปัญหา เกี่ยวกับงบประมาณแต่ก็ได้ดำเนินการแก้ปัญหาโดย จัดหาเงินบริจาคจากผู้เห็นความสำคัญของกิจการห้องสมุดโรงเรียน เข้ามาสนับสนุน (เฉลิมศรี เจริญการ, สัมภาษณ์)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สปจ.)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง
 อย่างไม่เป็นทางการ โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
 และกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมในปี พ.ศ. 2527 ตามนโยบายของ
 สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) เช่น สปจ.กาญจนบุรี สปจ.จันทบุรี
 สปจ.ฉะเชิงเทรา สปจ.ชลบุรี สปจ.ชัยภูมิ สปจ.เชียงราย สปจ.ศรีสะเกษ สปจ.ปทุมธานี
 สปจ.ปราจีนบุรี สปจ.พะเยา สปจ.พิจิตร สปจ.พิษณุโลก สปจ.เพชรบูรณ์
 สปจ.พัทลุง สปจ.ภูเก็ต สปจ.มหาสารคาม สปจ.ยะลา สปจ.ระยอง สปจ.ลพบุรี
 สปจ.สมุทรสาคร สปจ.สมุทรปราการ สปจ.สุรินทร์ และสปจ.อุบลราชธานี เป็นต้น
 ในการจัดอบรมนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือจากวิทยากร
 จากสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง เช่น วิทยากรต่าง ๆ และได้รับงบประมาณสนับสนุน
 จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ต่อเนื่อง
 จัดตามความเหมาะสมทั้งนี้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ ส่วนสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดที่ไม่ได้จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการเลย ได้แก่ สปจ.ตราด
 สปจ.ตาก สปจ.น่าน สปจ.ร้อยเอ็ด สปจ.ลำพูน เป็นต้น

วารสารและเอกสารทางบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์

วารสารและเอกสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตลอดจน
 วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของบรรณารักษ์และช่วย
 พัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ วารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ข่าวชมรมห้องสมุดเฉพาะ

ข่าวสถานวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าวสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ข่าวสารภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ชมรมบรรณารักษ์ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี

ข่าวสารสำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย-

ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม

ข่าวสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ข่าวสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดลนครปฐม

ข่าวสารห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าวสารห้องสมุดประชาชน ในกรุงเทพมหานคร

ข่าวสารสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข่าวสารห้องสมุดสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าวสารหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข่าวสารหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข่าวสารหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาลัยเขตภาคใต้

ข่าวารหอสมุดแห่งชาติ (NLI News letter)

ข่าวสารห้องสมุดประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จุลสารห้องสมุด กองบรรณสารและห้องสมุด สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงการต่างประเทศ

จุลสารหอสมุด มศว.บางแสน

ช.บ.อ.สาร ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่ง-

ประเทศไทย

ช.บ.อ. สัมพันธ์ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุด-

แห่งประเทศไทย

บรรณสาร กทธ. งานห้องสมุด กองเศรษฐกิจเผยแพร่ กรมทรัพยากรธรณี

กระทรวงอุตสาหกรรม

บรรณสาร มศก.ท. แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ

บรรณสาร สทบ. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บรรณสาร สวช. กองบริการเอกสารและห้องสมุด สำนักงานคณะกรรมการ-

วิจัยแห่งชาติ

บรรณสารนิทัศน์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
บรรณารักษศาสตร์ มข. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
บริการข่าวสารที่น่าสนใจทางบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วารสารโคมพิศน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วารสารบรรณศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
วารสารบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วารสารวิทยบริการ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
วารสารหอสมุดแห่งชาติ
ลานจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องด้านบรรณารักษศาสตร์อย่างไม่เป็นทางการ ที่จัด
ดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สำนักการศึกษา
กรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ต่าง ๆ (สปจ.) กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นรูป ประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม การบรรยาย
การสัมมนา และการเพิ่มพูนความรู้จากวารสารและเอกสารทางด้านบรรณารักษศาสตร์
การจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องให้แก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดประถมศึกษา ที่แต่ละแห่งจัดขึ้น
มีปัญหาเรื่องงบประมาณ ซึ่งผู้จัดต้องหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้การดำเนินงานลุล่วงสำเร็จ
ไปตามวัตถุประสงค์ และประสบปัญหาอีกประการหนึ่งคือการจัดดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง
จัดเป็นบางครั้งบางคราว หรือจัดเพียงครั้งเดียวแล้วไม่จัดอีกเลย